

**РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНА АНКЕТА
ЗА ПРОУЧВАНЕ НА ФИНАНСОВАТА ГРАМОТНОСТ
НА УЧЕНИЦИ**

**Ас. д-р Ива Банкова Монева¹
ВСУ „Черноризец Храбър**

Резюме: В статията са описани резултатите от проведена анкета за проучване на финансовата грамотност на ученици от няколко училища във Варна. Провеждането на анкетата е част от подготвителен етап за разработване на проект за оценка на състоянието на финансовата грамотност на учениците и студентите.

Ключови думи: анкета, финансова грамотност, проучване на финансова грамотност.

Abstract: The results of a survey to study the financial literacy of pupils from several schools in Varna describes in the article. Conducting the survey is part of the preparatory phase for the development of a project to assess the state of financial literacy of pupils and students.

Key words: survey, financial literacy, survey of financial literacy

Финансовото образование е процес, при който потребителите на финансови услуги подобряват разбирането си за финансовите продукти, концепции, рискове и ползи. Чрез информация, инструкции и съвети, те могат да развият уменията и увереността си да познават финансовите

¹ ivamoneva@abv.bg

рискове и възможности, за да направят информиран избор и ефективни действия за подобряване на финансовото си състояние.

Разработването на стратегии и програми по финансово образование е приоритет в редица развити държави и се подкрепя от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Чрез тях се повишава финансовата грамотност и се развиват финансови умения в училищата. Още повече, че в стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението², една от стратегическите цели е разгръщане на финансовите и предприемчески компетенции във всички степени на образование и обучение чрез насърчаване на придобиването на универсални ключови умения и изграждане на партньорства. Обучението и образованието следва да спазва следната последователност: икономически понятия – финансова грамотност – предприемаческа култура. Дали предприемаческото образование е продължение на финансовото образование или по-скоро негов компонент е въпрос на дискусия, която няма място в настоящата статия. Тези две образования, обаче, следва да се вляят като „две в едно” за да се развият и усъвършенстват финансова грамотност, инициативност и предприемачески дух като ключови умения в учениците.

Провеждането на анкетата³ е част от подготвителен етап за разработване на проект за оценка на състоянието на финансовата грамотност на учениците. Резултатите от анкетата са обявени и обсъдени на проведена на 8 май 2015 г. във ВСУ „Черноризец Храбър” кръгла маса на тема

² Вж. Заключение на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“), Официален вестник на ЕС на български език / 28.05.2009, <http://eur-lex.europa.eu>, (последно посещение 18. 04. 2015 г.)

³ Анкетата за проучване на финансовата грамотност на учениците е разработена от ас. Радослав Къновски

"Финансовото включване на младежта. Ролята на университета". Кръглата маса е едно от събитията, посветени на финансовото образование. Тя е съпътствана от майсторски клас "Как да използваме финансовите пазари в подкрепа на бизнеса и на себе си?" Анкетата и резултатите от нея са част й от изследване, свързано с международен проект „Бизнесуроци, ориентирани към международно действие – WIN-WIN” по програма Еразъм +, КА 2⁴, партньор по който е ВСУ „Черноризец Храбър”.

Анкетата е проведена в шест училища на територията на гр. Варна⁵. Обработени са 92 броя анкети на ученици от гимназиален курс на обучение. Анкетата включва 17 въпроса. Изчисленията са до втория знак след десетичната запетая. Анкетата е анонимна. Попълвана е само от ученици, проявили интерес към нея.

Първи въпрос: „Съставя ли Вашето домакинство бюджет за доходите и разходите?” На този въпрос учениците са отговорили:

- а) Да – 10,87 %
- б) Не – 18,48 %
- в) Не знам – 41,30 %
- г) Не мога да преценя – 29,35 %

Втори въпрос: „В случай, че Вашето домакинство съставя бюджет, как се съставя и обсъжда бюджета?” На този въпрос учениците са отговорили:

- а) От един родител – 13,04 %
- б) От двамата родители – 16,30 %

⁴ Целта на проекта е да се разработят училищни учебни програми за средно образование, в партниращите училища в България, в Полша и в Германия. В проекта се отделя специално внимание на действията за ориентирание и интернационализация на бизнеса и имплементирането им в обучението по предприемачество.

⁵ Списъкът с имената на училищата, в които е проведена анкетата се счита за конфиденциална информация и няма да бъде оповестен.

в) От цялото семейство – 10,87 %

г) Не знам – 38,05 %

д) Не мога да преценя – 21,74 %

Трети въпрос: „Според Вас, как трябва да се постъпва с плащането на сметките, свързани с поддържането на домакинството?” На този въпрос учениците са отговорили:

а) Да се плащат на време – 41,30 %

б) Да се разсрочва плащането им – 31,52 %

в) Да се забавя и отлага плащането им – 14,13 %

г) Да не се плащат – 7,61 %

д) Не мога да преценя – 5,44 %

Четвърти въпрос: „Считате ли, че доходът на Вашето семейство е достатъчен, за да покрива жизнено необходимите разходи или е под жизнения минимум за България?” На този въпрос учениците са отговорили:

а) Да – 13,04 %

б) Не – 16,30 %

в) Не напълно – 22,83 %

г) Не знам – 30,43 %

д) Не мога да преценя – 17,39 %

Пети въпрос: „Как оценявате финансово състояние на Вашето семейство спрямо средното за страната?” На този въпрос учениците са отговорили:

а) Отлично – 0 %

б) Много добро – 18,48 %

в) Добро – 28,26 %

г) Средно – 8,70 %

д) Лошо – 5,43 %

е) Не мога да преценя – 39,13 %

Шести въпрос: „Знаете ли колко е в България?” На този въпрос учениците са отговорили:

А) Минималната заплата? – а) Да – 8,70 %; б) Не – 91,30 %.

Б) Прагът на бедност? – а) Да – 9,78 %; б) Не – 90,22 %.

В) Минималната пенсия? – а) Да – 0 %; б) Не – 100 %

На изискването да се посочи размера на минималната заплата се отговаря епизодично, като само 2 от 8 ученика са посочили правилно размера на минималната работна заплата. По отношение на прага на бедността 9 ученика отговарят, че знаят какъв е прага на бедността, но нито един от тях не посочва правилния отговор в номилнастойност.

Седми въпрос: „Родителите Ви, направи ли ли са Ви застраховка?” На този въпрос учениците са отговорили:

а) Да – 5,43 %

На въпроса да се посочи вида на застраховката 5 от отговорилите 5 ученика посочват застраховка „Живот”.

б) Не – 81,53 %

в) Не знам – 13,04 %

Осми въпрос: „Имате ли лични спестявания?” На този въпрос учениците са отговорили:

а) Да – 11,96 %

б) Не – 88,04 %

в) Спестявания не ми трябвават – 0 %

г) Не мога да отговоря – 0 %

Девети въпрос: „Бихте ли спестявали и с каква цел?” На този въпрос учениците са отговорили:

а) Да, за да си купя скъпа вещ, дрехи, и др. – 39,13 %

- б) Не – 8,70 %
- в) Да, за да се имам финансова сигурност – 52,17 %
- г) Не мога да преценя – 0 %

Десети въпрос: „Според Вас, трябва ли човек да спестява за да посрещне непредвидени разходи?” На този въпрос учениците са отговорили:

- а) Да – 35,87 %
- б) Не – 6,52 %
- в) По-добре да вземе кредит – 57,61 %
- г) Не мога да преценя – 0 %

Единадесети въпрос: „Възнамерявате ли да продължите образованието си във висше учебно заведение?” На този въпрос учениците са отговорили:

- а) Да – 92,39 %
- б) Не – 7,61 %
- в) Не мога да преценя – 0 %

Дванадесети въпрос: „Считате ли, че по-високото ниво на образование, ще Ви донесе по-високи доходи в бъдеще?” На този въпрос учениците са отговорили:

- а) Да – 64,13 %
- б) Не – 16,30 %
- в) Не мога да преценя – 19,57 %

Тринадесети въпрос: „Желаете да постъпите във ВУЗ, в специалност за която мечтаете, но родителите Ви нямат пари да Ви издържат. Как ще постъпите?” На този въпрос учениците са отговорили:

- а) Няма да учите – 2,17 %
- б) Започвате работа и събирате пари – 17,39 %

в) Записвате друга специалност, която не ви харесва, но университетът е във вашия град и може да си го позволите – 46,74 %

г) Вземате студентски кредит, за да реализирате мечтата си за образование – 33,70 %

Четиринадесети въпрос: „Какво включва, според Вас, понятието финансова грамотност?” На този въпрос учениците са отговорили:

49 студенти /53,26 %/ не отговарят на въпроса.

43 студенти /46,74 %/ отговарят на въпроса. Преобладават отговорите: „пари”, „управление на пари”, „харчене на пари”, „пари в банка”, „заплата”, „намиране на по-високо платена работа”, „разпознаване на фалирвали банки”, „инвестиране”, „недвижими имоти”

Петнадесети въпрос: „Според Вас, необходимо ли е младите хора да имат финансова грамотност, независимо от професията им?” На този въпрос учениците са отговорили:

а) Да – 95,65 %

б) Не – 4,35 %

в) Не мога да преценя – 0 %

Шестнадесети въпрос: „Кой, според Вас, трябва да провежда обучението по финансова грамотност?” На този въпрос учениците са отговорили:

а) Училищата – 0%

б) Университетите – 39,13%

в) Училищата и след това университетите – 47,82 %

г) Няма нужда от това – 4,35 %

д) Не мога да преценя – 8,70 %

Седемнадесети въпрос: „Вие бихте ли желали да повишите вашата финансова грамотност?”

а) Да – 29,35 %

- б) Да, бих го препоръчал и на родителите си – 41,30 %
- в) Не – 7,61 %
- г) Не мога да преценя – 21,74 %

В заключение, настоящата анкета не претендира за изчерпателност по отношение на всички проблеми, свързани с финансовата грамотност на ученици. Изразява се надеждата, че са поставени отправни точки на широк кръг от въпроси, върху част от които е акцентирано в анкетата и са намерени отговори, а на други е поставено началото за задълбочени по-нататъшни изследвания.

Литература

1. Заключение на Съвета от 12 май 2009 г. относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.”).
2. ОП “Наука и образование за интелигентен растеж” 2014–2020 г.
3. Добренъков В. И., Кравченко А. И. Методология и методика социологического исследования, М.: Академический Проект; Альма Матер, 2009
4. Анкетирование как метод исследования, его проведение и результаты, <http://www.grandars.ru/college/sociologiya/anketirovanie.html>, (последно посещение 10.04.2015)